

Materiały
dla nauczyciela

NIEZBĘDNIK ÓSMOKLASISTY

Skuteczne sposoby utrwalania
wiedzy i umiejętności do egzaminu
ósmoklasisty z języka polskiego

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1

Poezja nam w duszy gra... Utrwalamy wiedzę na temat środków poetyckich 5

Przebieg zajęć 5

Karta pracy nr 1 6

Karta pracy nr 2 7

Karta pracy nr 3 8

CZĘŚĆ 2

Tajemnicza i niezwykła, czyli o tym, kim jest Świtezianka 9

Przebieg zajęć 9

Karta pracy nr 1 11

Karta pracy nr 2 12

CZĘŚĆ 3

Po co te konflikty? Analizujemy rodzaje konfliktów w utworach literackich 14

Przebieg zajęć 14

Karta pracy nr 1 16

Karta pracy nr 2 17

Karta pracy nr 3 19

CZĘŚĆ 4

Egzaminacyjny miszmasz, czyli utrwalamy wiedzę do egzaminu z języka polskiego 21

Przebieg zajęć 21

Karta pracy nr 1 23

Karta pracy nr 2 24

Karta pracy nr 3 25

Karta pracy nr 4 26

Karta pracy nr 5 27

Karta pracy nr 6 28

CZĘŚĆ 1

Poezja nam w duszy gra... Utrwalamy wiedzę na temat środków poetyckich

Cele lekcji	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> - zna cechy liryki, - zna podstawowe środki stylistyczne, - rozpoznaje w tekście metaforę i inne środki stylistyczne, - wskazuje metaforę w tekstach poetyckich i innych tekstach kultury
Pomoce dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> - karta środków stylistycznych – rozsypanka (karta pracy nr 1), - koperty, - podział metafor (karta pracy nr 2), - karta tekstów poetyckich (karta pracy nr 3)
Metody i formy pracy	<ul style="list-style-type: none"> - dyskusja, - pogadanka, - praca indywidualna, - praca zespołowa

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Na początku lekcji nauczyciel pyta uczniów, czy lubią poezję i z czym im się ona kojarzy. Następnie prosi, by uczniowie przypomnieli sobie wszystko, co pamiętają na temat liryki, oraz by wymienili środki stylistyczne i wyjaśnili ich znaczenie. W ramach usystematyzowania wiedzy nauczyciel dobiera uczniów w pary i każdej z nich daje kopertę z kartą środków stylistycznych – rozsypanką (karta pracy nr 1). (Kartę należy wcześniej pociąć na części i włożyć je do koperty. Przygotowujemy tyle kopert, ile mamy grup w klasie).

Po wykonaniu i sprawdzeniu zadania nauczyciel pyta młodych ludzi, czy poza analizowaniem poezji na lekcjach języka polskiego zauważają gdzieś obecność środków poetyckich. Wyjaśnia, że z jednym ze środków spotykają się na co dzień, a jest nim przenośnia (metafora).

Nauczyciel prosi uczniów, by znaleźli i wpisali do zeszytu po trzy przykłady metafor „martwych”. Następnie rozdaje uczniom karty tekstów poetyckich (karta pracy nr 3) i prosi o jej wypełnienie.

Zadanie domowe

Po sprawdzeniu zadania nauczyciel proponuje uczniom zadanie domowe. Polega ono na znalezieniu przez uczniów innych tekstów literackich lub tekstów kultury (piosenka, mem, zdjęcie), w których pojawia się **znaczenie metaforyczne**.

KARTA PRACY NR 1

Karta środków stylistycznych – rozsypanka

Nazwa środka stylistycznego	Wyjaśnienie i funkcja	Przykład
epitet	To określenie rzeczownika. Bardzo często jest wyrażone przymiotnikiem, ale również imiesłowem lub drugim rzeczownikiem. Funkcja: podkreśla cechy zjawisk, osób, przedmiotów	<i>biały kruk</i> <i>naprawione krzesło</i>
przenośnia (metafora)	To zestawienie wyrazów, w którym zyskują one nowe, niedosłowne znaczenie. Funkcja: oddziałuje na emocje, tworzy nowe skojarzenia	<i>niebo deszczem płynie</i>
ożywienie (animizacja)	To nadanie przedmiotom, pojęciom lub zjawiskom cech istot żywych. Funkcja: zwiększa obrazowość wypowiedzi	<i>gryzło mnie sumienie</i>
uosobienie (personifikacja)	To nadaniem rzeczom, zjawiskom przyrody, zwierzętom, roślinom cech ludzkich. Funkcja: dynamizuje opis, podkreśla emocje osoby mówiącej	„Cyprysy mówią, że to dla Julietty, Że dla Romea – ta łza znad planety Spada... i groby przecieka”
porównanie	To zestawienie jednego zjawiska z drugim za pomocą spójników: <i>jak, jakby, niby, na kształt</i> . Funkcja: uwydatnia cechę danego zjawiska poprzez jej porównanie z inną	„Życie jest jak pudełko czekoladek”
pytanie retoryczne	To pytanie, na które nie oczekuje się odpowiedzi. Funkcja: zmusza odbiorcę do refleksji	„Któż mi tak ciągle nasłuchiwać każe? Któż to mnie budzi i woła?”
apostrofa	To bezpośredni, uroczysty zwrot do adresata. Funkcja: podkreśla emocjonalny stosunek nadawcy do adresata	„Wielkieś mi uczyniła pustki w domu moim, Moja droga Orszulo, tym zniknięciem swoim”

KARTA PRACY NR 2

Podział metafor

Metafory „martwe”	Metafory „żywe”
<p>Posługuje się nimi każdy z nas, nie zdając sobie z tego sprawy. Stosujemy je nawykowo. Występują w języku potocznym.</p>	<p>Wymagają twórczości zarówno po stronie nadawcy komunikatu, jak i po stronie odbiorcy. Są rodzajem zagadki, którą trzeba rozwikłać. Występują zazwyczaj w poezji.</p>
<p>Przykłady</p> <p><i>Przeprowadźmy burzę mózgów, Owoce waszej pracy powinny pojawić się szybko, Znowu muszę ciągnąć cię za język?, Musimy wgryźć się w temat, Widzę, że pomysły już kiełkują w waszych głowach, Sytuacja nie jest prosta, ale widzę już światło w tunelu</i></p>	<p>Przykład</p> <p><i>„O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa, W brązie zachodu kute wieczornym promieniem, Nad wodą, co się pawich barw blaskiem rozlewa, Pogłębiona odbitych konarów sklepieniem. (...)”</i></p> <p style="text-align: right;">Leopold Staff, <i>Wysokie drzewa</i></p>